

МИКИ

збоге и незбоге у Мишо-потамији

12

А САД МИ НАЈЗАД РЕЦИТЕ О ЧЕМУ СЕ РАДИ!

ДОБРО! ОБЈАСНИЋЕМО ВАМ!

ОВО ЈЕ ВАШЕ ПОРОДИЧНО СТАБЛО И ВИ СТЕ 287-И НАСЛЕДНИК ПРЕСТОЛА МИШО-ПОТАМИЈЕ!

А ШТА СЕ ДОГОДИЛО СА ОНИХ 286 ПРЕ МЕНЕ?

ОСТАЛИХ 286 НАСЛЕДНИКА НИСУ ИМАЛИ СРЕЋЕ!

А БИЛИ СУ КРАСНИ МОМЦИ!

САД ЈЕ РЕД НА ВАС!

ОДБИЈАМ! А ВИ, МРШО И БУЏО, ПОТРАЖИТЕ ДРУГОГ КРАЈА!

АЛИ, ВАШЕ ВЕЛИЧАЊСТВО...

КАД БИХ САМО ЗНАО КО ВАС ЈЕ НАГОВОРИО НА ОВУ ШАЛУ!

ШАЛА? ШАЛА? ЗАР ОВО ИЗГЛЕДА КАО ШАЛА?

ОХ!

ОД КИШЕ НЕ МОЖЕ ДА ЗАШТИТИ... АЛИ ЛЕПО ИЗГЛЕДА!

ОХ! ДИВНО!

ТАМАН ВАМ ЈЕ!

ПА... НЕ ИЗГЛЕДАМ ЛОШЕ КАО КРАЈА!

ВЕЛИЧАЊСТВЕНО, ВАШЕ ВЕЛИЧАЊСТВО!

СВЕЧАНОСТ КРУНИСАЊА БИЋЕ ПРАВА ДИВОТА! МУЗИКА... БАЛ... ПРИВЛАЧНО ЗВУЧИ...

ПУДИНГ ОД СИРА...

СТОЈТЕ! ДОСТА КОМЕДИЈЕ! НЕ ЖЕЛИМ ДА БУДЕМ КРАЈА...

ВИ СТЕ САД КРАЈА МИКИ ОД МИШО-ПОТАМИЈЕ! ПРЕСТО ПРИПАДА ВАМА!

СЛУШАЈ, МРШО! КАЖЕМ ТИ ДА НЕКУ ДА БУДЕМ КРАЈА!

МОРАМ ГА УБЕДИТИ!

ПОТРЕБНИ СТЕ МИШЈЕМ НАРОДУ!

НЕ! ОДБИЈАМ...

САМО ТИ ОДБИЈАЈ...

ЈАДНИ КРАЈА! БУЏО, ОТСАД ПРВО СКИНИ КРУНУ ПА ОНДА ПРИСТУПИ УБЕЂИВАЊУ!

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(9)

Роман од И. АСИМОВА

Поново је завладао мук, а затим се зачуо глас:

— Ако сићете доле до мене, моћи ћете добити књиге. Оне су стављене на нарочиту листу резервисаних примерака и због тога ћете морати да испуните један формулар.

Теренс пружи руку Рика и рече:

— Хајдемо.

— Можда смо прекршили неко правило, — јецом је Рик.

— Бесмислица, Рик. Идемо.

— Нећемо испунити тај формулар?

— Не, добићемо књиге другим путем.

Вукући за собом Рика, Теренс је напустио собицу и главним степеницама журно се спустио у аулу. Библиотекарка их сусрете погледом.

— Пријатељу! — чисто повика она, устајући и обилазећи око свог стола. — Тренутак само! Станите за час! — настављала је, приближавајући им се.

Међутим, Теренс се није зауставио. То јест, није се зауставио све док један патролцијанец није стао пред њим.

— Изгледа да се много журите, момци — рече им подругљиво.

У то их, готово без даха, сусетке и библиотекарка.

— Ви сте из 242? — упита.

— Слушајте, — обрати јој се Теренс оштро — због чега сте нас зауставили?

— Зар ви нисте тражили извесне књиге? Ми бисмо вам их врло радо добили.

— Сувише је касно. Други пут. Зар вам нисам казао да не желим никаквих књига, већ да смо само разгледали читач? Уосталом, сутра ћу доћи поново.

Али, библиотекарка је била упорна.

— Жеља библиотеке је да својим читаоцима изиђе у сусрет. Књиге ћете моћи добити одмах. Само, причекајте мало.

Библиотекарка је очигледно била веома узбуђена, јер су на њеним образима горела два црвена печата. Она се окрете од њих и журно прође кроз једна мала врата, која се сама отворише кад им се приближила.

— Официру, ако дозволите, ми бисмо сад... — поче Теренс.

Али, патролција им закрич пут оружјем

које је држао у руци. Био је то, уствари, неуронски бич, који је могао да послужи и као одличан пендрек и као оружје за паралисање покрета са даљине.

— Па, момци, зашто не седнете и сачекате госпођин повратак? Учивост захтева да се тако понашате.

Патролција више није била млад, нити би се за њега могло рећи да је витак. Изгледао је као човек који ускоро треба да оде у пензију и вероватно су га и поставили у библиотеку да ту, у миру, сачека тај дан. Међутим, његово лице није одавало доброћудност и смиреност коју доносе године. Било је то лице пакосног, шодругљивог човека.

Теренсово чело било је мокро и он је осећао како му се аниј слива низ слепоочнице и дуж кичме. Потцено је ситуацију. Није смео да буде толико самопоуздан. У једном тренутку очајања зажељео је да нападне патролцију, да силном прокрчи пут. Али, сасвим неочекивано, то више није ни било потребно.

Догодило се то у тренутку. Патролција се окренуо за један делић секунде прекасно. Његове године успориле су његове рефлексе. Неуронски бич био му је истргнут из руке и спустио се на његову слепоочницу пре но што је могао ништа друго да учини сем да отвори уста за крик који му је замро у грлу. И он се срушио на под.

Рик просто крикнуо од радости, а Теренс је само понављао:

— Валона! Валона!

IV

БУНТОВНИК

Теренс се веома брзо прибрао. — Брзо напоље, — рече им, кренувши и сам према излазу.

У првом тренутку помислио је да тело онесвешћеног патролцијанца одвуче у сенку, иза стубова, који су се налазили са обе стране главне ауле. Али, за то више није било времена.

Изигли су из зграде, на топло поподневно сунце.

— Брзо! — рече Валона уклашено, али је Теренс ухватио за лакат и задржа је. Он се осмехивао, али глас му је био тврђ и пригушен:

— Не трчи! Корачај природно и не одвајај се од мене! Држи Рика и не дозволи му да потрчи!

Прешли су неколико корака. Изгледало му је да корачају по растопљеном туткалу. Да ли се то из библиотеке нешто чује? Уображење? Није се усуђивао да окрене главу и погледа.

— Овуда, — рече најзад.

Светлећи натпис над вратима која им је показао васењивала је сунчана све-

тлост. На њему је стајало: Улаз у амбуланту.

Попели су се уз степенице и нашли се међу заслепујуће белим зидовима. Једна жена у униформи зауставила се на другом крају ходника и гледала их. Једно кратко време као да је оклевала, а затим се намрштила и пошла према њима. Теренс није сачекао да им она приђе, већ се нагло окренуо и похитао најпре у један побочан ходник, па затим у други. Прошли су поред неколико особа у болничарским униформама. Теренс је осећао какво запрепаштење изазивају. Јер, досад се никад још није догодило да домороци без пратње тако лутају ходницима болнице у Горњем Граду. Шта ће предмети против њих? Јасно, најзад ће их неко задржати.

Због тога је Теренс осетио како му је срце дивље залупало кад је видео мала, неупадљива врата на којима је стајало: За домородачки одељак. Лифт је био, срећом, на њиховом спрату и Теренс готово убаши у њега Валону и Рика. Трајал лифта који је кренуо надоле био је за Теренса најлепши догађај тога дана.

Најме, у Граду је било три врсте зграда. Већина њих налазила се у Доњем Граду. То су биле углавном зграде с радничким становима, фабрике, велике пекарне и магацини, од којих ниједна није имала више од три спрата, тако да јој кров није допирало до преградне плоче. Изнад преграде налазили су се домови Саркићана, њихова позоришта, библиотеке и спортска игралишта. Али, било је и неколико „двоструких“ грађевина, које као да су се пробиле кроз плочу која је делила ова два света, са улазима како у Доњем, тако и у Горњем Граду. Такве су, например, биле болнице и патролцијске станице. На тај начин могло се из Горњег Града стићи у Доњи а да се притом избегну велики путнички или теретни лифтови и њихови неувидне радознали управљачи. Разуме се да је тај пут био за домороце строго забрањен, али, у поређењу с нападом на једног патролцију, Теренсу је овај прекршај изгледао безначајан.

Лифт се зауставио у приземљу болнице. Зидови су и ту били бели, а под углачан, али се ипак имао утисак да га нису тако често прали и чистили као на горњим спратовима.

Тапетираних клупа постављених дуж ходника није било као на горњим спратовима. Уствари, ходници су овде били претворени у чекаонице пренабрпеле опрезним људима и уплашеним женама. Једна једина болничарка покушавала је, без много успеха, да заведе бар некакав ред. У тренутку кад су тројица бегунаца изишли из лифта, она је разговарала с једним старцем, који је, као да јој се за нешто извншава, скрушено одговарао на њена питања.

— На шта се заправо жалите? Откад осећаш те болове? Јесен ли још који пут долазно у болницу? Слушај, стари, не можете ви за сваку епитициу да долазите овамо и одузимате нам време. Седи сад ту, а доктор ће те после прегледати и дати ти лек.

(Наставиће се)

Животиње, исто као и људи, не воле зиму и рђаво време, и то углавном из истога разлога: живот је тада много тежи, а и хране има мање. Тих брига ослобођене су само оне животиње које зиму преставају, док су остале приморане да се на разне начине боре против студени и глади. Пре но што зима наступи, веверица скупила опало лишће, не само зато да би њиме обложила своје гнездо, већ и што оно, распадајући се, ствара извесну топлоту. Зиму нарочито тешко подносе водене птице. Тако,

ЖИВОТИЊЕ И ЗИМА

на пример, малој динки често се по ногама ухвати лед. Чапља се на леду тешко сналази: клиза се и покрне и не може да схвати због чега не може да ухвати рибу коју сасвим добро види како се креће испод воде. Зима приморава морске птице да се преселе на копно, а птице слатких вода да на мору траже

храну. Кад је зима нарочито оштра, чак и кугара сизорепа, иначе становник северне Европе, долеће на југ, јер у својој постојбини не може да дође до хране. Зечев и видре такође тешко подносе зиму, јер тада хране има мало, али понекад ипак уживају на снегу. Природњаци кажу да веома често зечев од каквог брежуљка покривеног снегом начини прави тобоган, извз који се спуштају, а видре се чак и суљају на трбуку, чиме постижу већу брзину.

ВЕВЕРИЦА СКУПЛА ЛИШЌЕ ЗА СВОЈЕ ГНЕЗДО

ПТИЦЕ СЛАТКИХ ВОДА СПУШТАЈУ СЕ ДО МОРА

КОВАЧ (ВОДОМАР)

СНЕЖНИЦА У СНЕГУ ТРАЖИ ХРАНУ

ВЕЛИКИ ГЛУБАСТИ ГЊУРАЦ

ТАЛЕБ

ЗАКА ЗИМА МОЖЕ ДА НАТЕРА ЛИСИЦУ ДА СЕ СПУСТИ ЦАК И У ГРАДОВЕ

ЗЕЧ КОПА СНЕЖНИ ЗАКЛОН ОСТАВЉАЈУЋИ ЈЕДАН ПРОЗОР ПРЕМА ЈУГУ

ВИДРА СЕ КРЕЌЕ ПО СНЕГУ ЧАС ТРЧЕЊИ, А ЧАС СЕ СУЉАЈУКИ.

ЛАБУДОВИ ПЛИВАЈУ У КРУГ, ДА СПРЕЧЕ ЗАМРЗАВАЊЕ ВОДЕ

ЛЕД НЕ ЗАУСТАВЉА ВИДРУ.

ЗА ВРЕМЕ ОШТРЕ ЗИМЕ 1947 ПЕГАВИ ПОДСКИ ДРОЗА ПРЕСЕЛИО СЕ НА ДРВЕЊЕ.

ДОК ПАДАЈУ ЈАКЕ КИШЕ **ВОДЕНИ ПАЦОВ** НЕ РАДО ИЗЛАЗИ ИЗ СВОЈЕ ЈАЗВИНЕ

ЈАКИ МРАЗЕВИ ПРИСИЛЕ **ПАЦОВЕ** И **ВИДРЕ** ДА СЕ СПУСТЕ ДО МОРСКЕ ОБАЛЕ

ЛОВЕЦИ ПОД ЛЕДОМ, ОНА УДИШЕ **ВАЗДУХ**, ЗАРОБЉЕН ИСПОД ЛЕДЕНЕ КОРЕ.

ЗЕЧЕВИ И **КУНИЦИ** СКАКУКУ ПО СНЕГУ

КУГАРУ **СИЗОРЕПУ**, СТАНОВНИКА СЕВЕРНЕ ЕВРОПЕ, **ЈАКА** ЗИМА ОТЕРА НА ЈУГ!

ВРАНЕ ТРАЖЕ ЗАКЛОН ОД КИШЕ ПОД ГУСТИМ ГРАНАМА ЈЕЛЕ

ЛИСКА НА ЧИЗИМ СЕ НОЖНИМ ПРТИМА УВАТИО ЛЕД.

КУНИЦ ДОДАЈЕ СВОМ, ЈЕЛОВНИКУ, КОРУ ДРВЕТА.

Необично и неизнато о Европи и европским државама

О свих континената, Европа је најравнија. Њена просечна надморска висина износи свега 306 метара, док просечна висина Аустралије износи 352 метра, Јужне Америке 590, Африке 648, Северне Америке 700 и Азије 900 метара. Стога није чудо што је Европа и најплоднији континент. Обрађује се око 62% њене површине. Најплоднија од свих европских земаља је Мађарска, чије су две трећине обрађене, а најнеплодније су Норвешка и Ирска. У Норвешкој има свега 2,5% обрадиве површине, а у Ирској само пола отсто.

Финска је позната под именом „земља језера“. То име носи с пуним правом, јер се на њеној територији налази ништа мање него 34.917 језера. Другу једну европску државу, Грчку, можемо назвати „земљом острва“. Близу једну трећину њене територије (око 26%) сачињавају острва. Запамтљиво је да Атлантски Океан, који заплускује обале целе западне Европе, прима воде река са свега једне осмине европске територије, док се око три осмине европских река уливају у Средоземно Море, две осмине у Балтичко Море, а једна петина у Каспско Језеро.

Која је то европска земља чије су границе најдуже остале непромењене? Свакако Португалија, јер, ако се изу-

зме општина Оливенца, која је 1801 године припала Шпанији, она три столећа није претрпела никакве територијалне измене. Велика Британија, која је острво, није овде узета у обзир.

У Европи постоји једна земља која нема свог новца. То је Андора. На њеној територији као средство плаћања истовремено служе француски и шпански новац. Осим тога, има још шест земаља у којима, поред домаће валуте, као законско средство плаћања служи и страни новац. Тако се у Луксембургу плаћају могу вршити и белгиским францима, у Монаку француским новцем, у Лихтенштајну швајцарским франком, а у Сан Марину и Ватикану италијанском лиром.

Има области које не припадају оној држави у којој се налазе, већ некој другој, мада с њом уопште немају додирних тачака. Оне представљају неку врсту острва на страним територијама. Три таква „острва“ има Немачка у северној Швајцарској, али најпознатија оаза ове врсте јесте италијанско место Кампиони, такође у Швајцарској. И у јужној Француској налази се једно такво место. То је Ливија, која је у своје време на необичан начин припала Шпанији. Приликом закључења Пиринејског уговора о миру, Французи су заборавили да унесу ово место у списак општина које је Шпанија тим миром уступила Француској. Једном учињена административна грешка није се могла више исправити и Ливија је остала шпанска, иако се налази усред француске земље.

Када се испуне одређени услови, а то се често догађа, држављани једне земље може постати држављани друге. Најтеже је постати држављани једне од најмањих држава на свету — Андоре. Да би то постигао, странац се мора оженити андорском девојком коју је њен отац одредио за закониту наследницу недељних некретнина.

Многима може изгледати чудно, али по норвешким законима шеф метеоролошке станице на острву Јан Мајен истовремено је и гувернер тога острва.

Само у једној европској земљи жене још немају право гласа и учешћа у политичком животу земље. Та земља је — Швајцарска.

Све европске државе почеле су у последње време да стварају резервате — простране пределе покривене шумом и испресецане рекама на којима су законом заштићене ретке животиње и биљке, а њихово расплођавање и одржавање помаже се научним методама. Највећи резерват у Европи је руски национални парк Печора, недалеко од Урала, који је већи од целе Шумадије (око 10.000 квадратних километара).

У Европи и данас има око 500.000 људи који живе лутаљачким, номадским животом. То су Лапонци у Норвешкој, Шведској и Финској и Цигани, којих има у већини европских земаља.

Има у Европи држава без иједног јединог метра железничких пруга. То су Исланд и Монако. Има и држава без мора које располажу јаким морнарицом, као што је Швајцарска. Неколико стотина њених бродова плови данас свим светским морима. Њихова матична лука је француско место Бал.

Норвешка је европска земља у којој се најдуже живи. Просечан век норвешке жене износи 73, а норвешког мушкарца 69 година. У Француској мушкарца живи 63 а жена 69 година, у Немачкој 64 и 68, у Италији 53 и 57, а у Португалији 48 и 52.

»Варљиво злато«

Скривене у земљи, леже богате наслага злата; светлудави шљунци или груменчићи леже у речним коритима, очекујући да их људи изваде. Али, природа понекад воли и да се нашаши. Често уз саме златне жице, а покаткад и помешан са овим драгоценим металом, нађе се и један диван жути минерал изванредног сјаја. Он толико личи на злато да је у стању да потпуно обмане људе кад на њега први пут наиђу. Зато је овај минерал, уствари гвоздени пирит, и добио име „варљиво злато“. Па ипак, он није без вредности, јер често садржи трогове бабра, кобалта, никла, злата и других елемената, који се могу издвојити из руде. Он служи и као сировина за добијање сумпорне киселине и неких вештачких ђубрива.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Тангањика

Тангањика је територија у Источној Африци између Белгиског Конга и Индиског Океана. Године 1884 постала је немачка колонија, а од 1920 она је мандат Друштва народа под управом Велике Британије.

Тангањика заузима простор од 939.362 квадратна километра, на коме живи око 7.700.000 становника. Становници су углавном Банту-Прици, али има и око 16.000 Европљана, 5.000 Арапа и 46.000 осталих Азијата. Главни град Тангањике је Дар-ес-Салам, у коме живи 70.000 становника. Ова земља налази се у тропском појасу, али, пошто је углавном висораван с неколико високих планина, температура је знатно ублажена. Воденог талога има мало, па су се прилично развили степе и саване.

Главна лука је Дар-ес-Салам и у њој се налази излаз на море железничке пруге која полази са језера Викторије и језера Тангањике. Друга лука је Танга, с крајњом тачком железнице која полази из области око Килиманджара. На југу се налази лука Лилде. Укупна дужина железничке мреже износи 2.195 километара.

Привреда Тангањике је разноврсна. Тамо расту агаве, памук, кафа, сисал, кикирики, пиринач, сезам, чај, какао, дуван итд. Сточарство је будућности. Према писању стручних листова, сисал је и даље главни извозни увес Тангањике, а она је највећи произвођач сисала на свету. По извозном значају кафа долази на друго место. Главни произвођачи кафе су Африканци. Значај памука, који готово искључиво гаје Африканци, стално се повећава и његова производња је све већа. Сточарство, и поред свих тешкоћа, има приличан значај. Извоз конзервираног меса и даље расте; прошле године његова вредност износила је 500.000 фунти стерлинга. Исто тако прерађују се коже. Њихов износ изражен у новцу премашује суму од 1.250.000 фунти стерлинга.

Рудно богатство претставља велику привредну снагу Тангањике. Недавно су пронађена богата налазишта пироксидна и олова. Рудници дијаманата Вилијамсон и Алимаса дају највише овог минерала. Промисао из ових рудника извезено је 320.000 карата дијаманата. Производња злата у Тангањики износила је 1932 килограма. Најзначајнија споредна индустрија Тангањике је прехранбена индустрија. Ту спада млинарство (углавном млевљење кукуруза и уљаног семена),

а затим прерада и конзервирање меса, воћа и поврћа. Производња лимених сандука, канти и кутија добро се развија и задовољава потребе индустрије за конзервирањем хране.

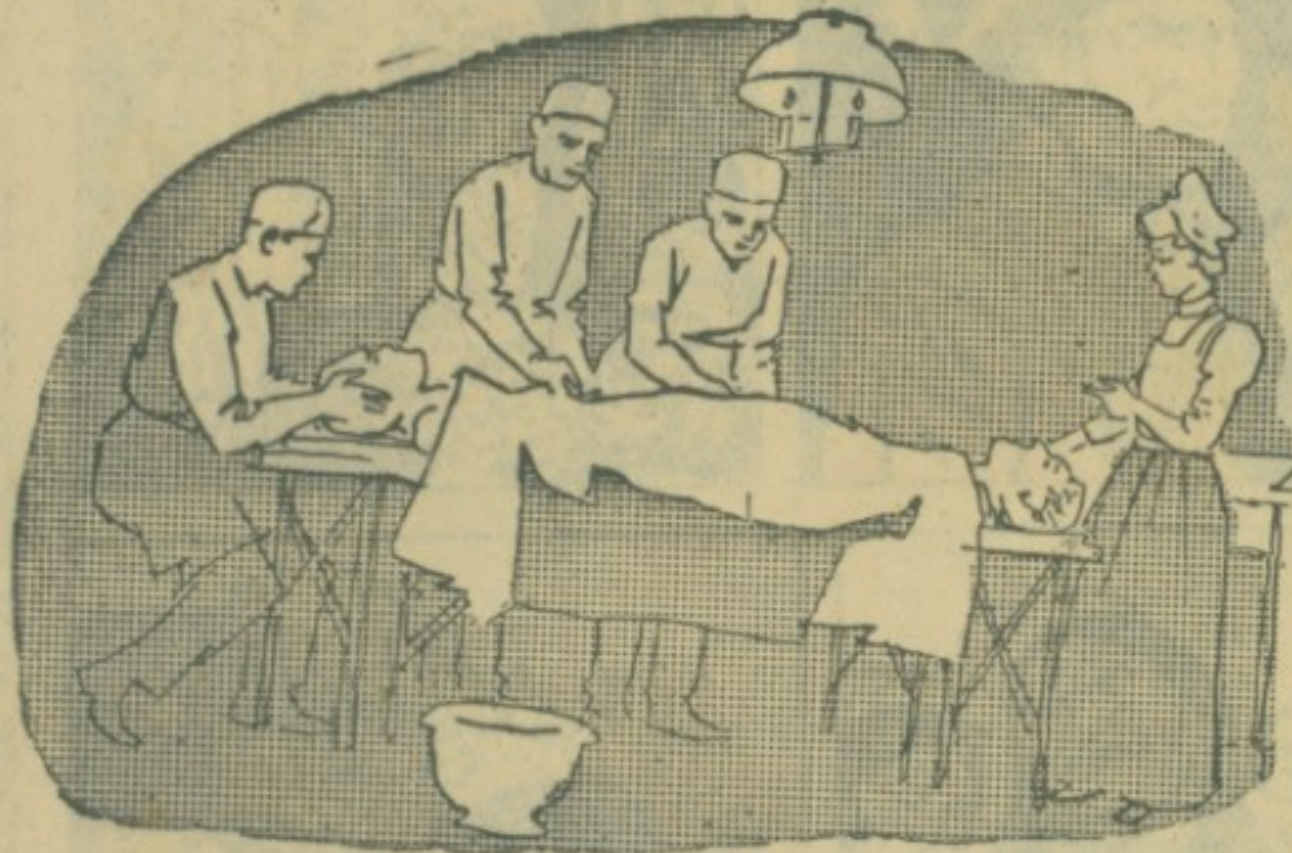
Језеро Тангањика налази се на граници Белгиског Конга и територије Тангањике. Површина му износи 31.900 квадратних километара. По облику је уско и веома издужено. Дуго је 720 километара, а дубоко 1435 метара. Из овога језера отиче река Лукуга и улива се у реку Конго. Обале језера су стрме и неравнине, па се због тога није могао развити живљи саобраћај.

РЕМЕК-ДЕЛО БЕЗ ОБРВА

Мона Лиза нема обрва! Била је то мода у 15 веку, кад је Леонардо да Винчи радио на овом чувеном портрету, да жене чупају своје обрве.

Видео сам историску ТРАНСФУЗИЈУ

Франк Кориген, хирург и касније дипломата, почео је своју лекарску праксу у болници Светог Алексиса у Кливленду. У то време шеф хирушког одељења ове болнице био је Џозиф Вашингтон Крајл, први лекар у историји медицине коме је пошло за руком да једном болеснику спасе живот уношећи у његов организам крв другог човека. Франк Кориген је присуствовао тој првој, историској трансфузији крви.

Тједне августовске ноћи 1906 године, дошла је у моју собу дежурног лекара ноћна сестра са првог спрата и јавила ми да болесник у соби 106 умире. Кад сам отишао до њега, видео сам да сестра не претерује. Болесник, неки Џозеф Милер, који је тог јутра донет у болницу с јаким крварењем из бубрега, налазио се на смрти. Опипао сам му пулс — био је слаб и једва се дао осетити; дисање му је било убрзано и плитко, усне плаве. Рекавши болничарки да му да неко стимулирајуће средство и убризга му физиолошки раствор (со растворена у дестилационој води), пожурио сам до телефона да позovem доктора Крајла.

Био сам запрепашћен...

Крајл је дошао у болницу одевен у вечерње одело. Знао сам по томе да је мој позив само прекинути некакву свечану вечеру. Он је прегледао болесника и нашао да су мере које сам предузео поправиле за тренутак његово стање. Али, и поред тога било је јасно да је Џозефу Милеру остало још свега неколико часова живота. Изненада, доктор Крајл ми рече:

— Коригене, намеравам да овом човеку дам трансфузију крви.

Био сам запрепашћен. Мада сам, теориски, знао о чему говорим, имао сам само неодређену претставу о томе, а нисам могао чак ни да наслутим како мисли да то изведе.

Вековима су лекари сањали о томе да нађу неки начин да болесницима који су изгубили много крви даду крв другог човека. У 17 веку француски лекар Жан Дени убризгао је крв јагњета у вене неког болесног дечака, који је, неким чудом,

преживео овај опит, мада данас знамо да је уношење крви припадника једне животињске врсте у организам припадника друге веома опасно и доводи до инфекције. Два века касније учињени су први покушаји да се убризгавањем крви здравог човека спасе болестан. Међутим, ти покушаји донели су мало успеха и много несрећа. Главни разлог свим тим неуспесима било је згрушавањем даваоаче крви у судовима у које је узимана и уношење тако згрушане крви у крвоток болесника. Почетком овог века, велики француски хирург и физиолог Алексис Карел, који је доцније добио Нобелову награду за свој пионирски рад у области хирургије крвних судова, учинио је на том пољу прве велике кораке. Удружујући своје теориско знање о систему крвотока и своју хирушку вештину, он је успео да састави крвне судове два жива пса.

И, ево, сад је доктор Крајл намеравао да ту смелу операцију изврши на једном човеку. Хтео је да Џозефу Милеру, човеку на смрти, да нову крв везујући његове крвне судове с крвним судовима његовог брата.

Он је без размисљања одговорио: „Да, свакако“.

Сам Милер налазио се поред братовљеве постеље. И кад му се доктор Крајл обратио речима: „Хоћете ли дати мало своје крви да спасете братовљев живот?“ — он је без размисљања одговорио: „Да, свакако“.

Крајл се тада обратио болничарки:

— Реците да се све припреми у операционој сали и „спремите“ болесникову руку од рамена па надолу.

У операционој сали, Сама и Џозефа поставили су на два операциона стола, сасвим једног уз другог, али тако да је Самова глава била на оној страни на којој су се налазиле Џозефове ноге. Обојици су затим дали локалну анестезију.

Али, кад је већ све било припремљено, настале су тешкоће, које су довеле у питање и саму операцију. Крајл је, наиме, угледао да су наше хируршке игле сувише дебеле да би се у-

потребиле за тако деликатан посао као што је зашивање крвних судова. Срећом, једна болничарка имала је у својој ташни иглу танку готово као влас косе, коју је употребљавала за шивење танког свиленог рубља. Тек што је савладана једна препрека, искрсла је друга: хируршки конци били су такође сувише дебели. Да бисмо добили нит довољно танку, морали смо да распредемо најтањи хируршки конци и да од његове три нити издвојимо само једну.

Најзад, приступили смо операцији. Доручка двојице браће била су приљубљена једно уз друго и доктор Крајл је направио зарезе на кожи и открио артерију на Самовој и вену на Џозефовој руди. Оба ова крвна суда најпре је „затворио“ на по два краја гуменним штипаљкама, а онда их пресекао. За-

тим — Крајлове руке радије су брзо — округла „уста“ крвних судова, помоћу игле и конца, претворена су у мале троуглове. На тај начин Крајл је олакшао себи посао, јер је уместо кружних ивица крвних судова имао да зашива праве.

Троугласти отвори крвних судова двојице браће били су приљубљени један уз други и доктор Крајл је почео да их зашива ситним бодовима: на сваку страну овог живог троугла дошло је дванаест бодова.

Летња врућина притисла је операциону салу као тежак покривач. Сви ми који смо били присутни нисмо скидали погледа с Крајлових руку, које су шиле, зашивале... Најзад, кад су крвни судови густим бодовима били зашивени један за други, скинули смо штипаљке и крв из Самове артерије почела је да тече у Џозефову вену. Са сваким новим млазом били смо све сигурнији да ће шавови издржати.

Све је изгледало као право чудо

Дејство свежје крви која је прелазила у крвоток човека на

смрти изгледало нам је као право чудо. Џозеф се повратио из несвестице; његова доле као креч бела кожа постала је ружичаста. Отворио је очи и насмешно се. Толико смо били задивљени тим приказом да смо потпуно заборавили на Сама. Пренуо нас је болничаркин узвик, пун страха:

— Докторе, брат се онесвестио!

И заиста, Сам је био без свести и блед као што је његов брат био до малочас. Одмах смо прекинули операцију. Крвни судови су поново били „затворени“ гуменним штипаљкама, да би се зауставило претакање крви из једне руке у другу, крвни судови браће раздвојени, пресечена Самава артерија и Џозефова вена поново састављене. На крају је и кожа враћена на своје место.

Мада је крв из Самовог тела отицала у Џозефово само неколико минута, читаву операцију трајала је преко три часа. Били смо потпуно испрени, па ипак ван себе од среће што смо баш ми прекорачили једну међу у медицини.

Захваљујући напретку науке, трансфузија крви не захтева

више такву једну операцију. Данас се крв узима од даваоца у нарочиту посуду која садржи средство против згрушавања, а затим се директном инјекцијом у вене даје болеснику.

Године 1906 ми, разуме се, нисмо знали о крвним групама и факторима и многим другим стварима које смо ота да научили. Доктор Крајл је употребио крв брата у уверењу да ће она најбоље одговарати крви болесника. Пре но што се потпуно опоравио, Милер је примио још две трансфузије. За њих је доктор Крајл узео крв другог Милеровог брата и сестре.

Пошто је опорављени Џозеф Милер напустио болницу, Крајл је у једном часпису објавио чланак о овом случају, желећи да покаже да је успешна трансфузија крви могућа. Његов чланак изазвао је праву сензацију у медицинском свету и од тога дана метод трансфузије крви стално се усавршавао.

Џозеф Милер и његов брат Сам и данас су живи. Године 1943 умро је доктор Крајл.

МУДРИ БИРБАЛ и неправац цар

Акбар Велики (1542—1605) био је владар Индије. Он је засновао огромно Моголско царство, којим је владао готово 50 година. У томе су му велику помоћ пружали његови светилници — његових „девет драгуља“, како их је звао. Сваки од њих био је мајстор у свом делокругу рада. Тансен, на пример, био је велики певач; Фаиз — славни песник. Али, најмудрији од свих био је Бирбал, први министар. Он је био и храбар, па је цару отворено указивао на грешке које би овај почињо. Небројене легенде причају о томе Ево једне од њих,

сенили су очи овог сиромашка. Двор је већ био на окупу, с царем у средини.

Браманец (овај човек припадао је браманској класти) приступио је са оклевањем.

— Реци ми, браманче, — дочекао га је свемоћни цар Могола — шта ти је помогло да истрајиш до краја у извођењу овог подвига?

Сироти браманец помислио је у себи: „Сад је прилика да поласкам цару“. Тако је и одговорио:

— Јеханпанах (заштитнице целог света), истина је да је ноћ била свежа, а вода свете реке Јумне веома хладна. Али, царе мој, светлост лампе која је горела у твојој палати и падала на мене док сам стајао у реци грејала ме је целу ноћ.

Али, овај његов одговор није постигао жељено дејство. Баш напротив. Цар је љути-то скочио и повикао:

— Ти си нас изиграо! Награду не заслужујеш, јер, како си сам признао, светлост из палате те је загревала. Одлази!

Браманец је напустио палату разочаран и потиштен. Људи су га сажаљевали и тешили. Тада се један од његових пријатеља досетио и посаветовао га да оде и пожели се Бирбалу, првом министру. Мулар је то и добар човек, па ће можда покушати на исправи учињену неправду.

Имао је право. Бирбал је саслушао жалбу и чврсто одлучио да удовољни оправданом браманчевом захтеву. Смислио је и начин како да то изведе.

Следећег јутра, први министар се није појавио у царским одајама. Како му је ускоро затребао његов савет, Акбар је послао гласника да га потражи. Овај се вратио

са одговором да ће Бирбал доћи чим зготови свој ручак. Али, време је пролазило а Бирбал се није појављивао у палати.

Велики Акбар је тада послао другог гласника, али се и овај вратио са истим одговором: да Бирбал још кува свој ручак. Чим буде ручао, доћи ће — тако је гласила министрова порука.

Акбар је био збуњен. Колико је он знао, ово је било потпуно супротно дотадашњим Бирбаловим поступцима. Сачекао је још неко време, али се први министар није појављивао.

У подне, пун беса, али и радозналости, цар је отишао Бирбаловој кући да на лицу

места установи стварно стање. Затекло је Бирбала како седи поред мале ватре и кува пиринач. Око ватре је на месту три велика бамбусова штапа, причврстено их у врху и ту обесно повећи донац с пиринчем. Али, размак између доња и ватре износио је

неколико стопа, тако да њени пламички нису ни досезали до њега.

Цар је био забезбедан од чуда кад је угледао овај приказ. Веома га је изненадила оваква лудорија његовог првог министра, широм царства познатог по својој мудрости.

— Забога, Бирбале, — ослови га Велики Акбар — како може један паметан човек по ступати тако будаласто? Па теби ће бити потребно неколико дана да скуваш свој пиринач, а можда та нећеш никад ни скувати. Ватра је тако слаба, раздљабљива велика, а лонац огроман. Ти га чак не можеш ни загрејати, акамоли скувати!

— Опрости ми, величанство, — одговорио је Бирбал — али пиринач ће се ипак скувати. Кад је светлост једне мале лампе с супротно дотадашњим Бирбаловим поступцима. Сачекао је још неко време, али се први министар није појављивао.

У подне, пун беса, али и радозналости, цар је отишао Бирбаловој кући да на лицу

места установи стварно стање. Затекло је Бирбала како седи поред мале ватре и кува пиринач. Око ватре је на месту три велика бамбусова штапа, причврстено их у врху и ту обесно повећи донац с пиринчем. Али, размак између доња и ватре износио је

неколико стопа, тако да њени пламички нису ни досезали до њега.

Цар је био забезбедан од чуда кад је угледао овај приказ. Веома га је изненадила оваква лудорија његовог првог министра, широм царства познатог по својој мудрости.

— Забога, Бирбале, — ослови га Велики Акбар — како може један паметан човек по ступати тако будаласто? Па теби ће бити потребно неколико дана да скуваш свој пиринач, а можда та нећеш никад ни скувати. Ватра је тако слаба, раздљабљива велика, а лонац огроман. Ти га чак не можеш ни загрејати, акамоли скувати!

— Опрости ми, величанство, — одговорио је Бирбал — али пиринач ће се ипак скувати. Кад је светлост једне мале лампе с супротно дотадашњим Бирбаловим поступцима. Сачекао је још неко време, али се први министар није појављивао.

МАЈМУНИ СУ ОДЛИЧНИ ПЛИВАЧИ

Због тога што мајмуни избегавају воду, постоји веровање да они, као и људи, не могу пливати пре но што то науче. Уствари, мајмуни су изврсни пливачи и већина научника верује да они пливају по инстинкту, без икакве претходне обуке.

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

Биљка — мухоловка

Изгрејало је сунце и цео предео је оживео и заблестао. Издаци ниског шибиља, обасјани јутарњим сунцем, изгледају као посребрени. Сваки листић покривен је танким, сребрним длачицама. Читала околина прожета је јаким, пријатним мирисом. Привучене тим мирисом, муве, а и остали инсекти, слећу на листове, с којих више никад неће одлетети. Јер, на врху сребрних длачица налазе се сићушне лоптасте жлезде које излучују лепљиву течност. Ако биљка приђе ближе, видећете на њеном лишћу много мртвих мушица. Међутим, ова биљка, насупрот росујим, непентеси и другим биљкама-месождерима, не храни се уловљеним инсектима. Они су јој потребни због нечег другог. Наиме, у потрази за инсектима, на жбуна долази нарочита врста паукова који носе полене прах с једне биљке на другу. Занимљиво је да цвет овог жбуна може да буде оплођен само уз помоћ ових паукова, који се, с друге стране, хране само мушницама које биљка „улови“.

Ова необична жбунаста биљка расте на каменитим зарав-

нима Јужне Африке и ботаничари је називају „роридула“. Становници области у којима она расте увек имају у својим кућама по неколико струкова роридуле, који им служе уместо мухоловки.

Ваза тешка 210 килограма

Чувена бронзана ваза из Викса, тешка 210 килограма и стара 2500 година, пронађена 1953 у гробници једне галске принцезе, потпуно је реставрирана. Она је била напуцала на више места и претила је опасност да се распадне под теретом њених 45 килограма тешких дршки. Ваза ће се налазити у музеју Шатијон-сир-Сен, поред дијадеме од тешког злата која је припадала истој галској принцези.

Најдужи јеловник на свету

У Копенхагену се налази ресторан с најдужим јеловником на свету. Да би се исписала сва јела која се могу добити у овом ресторану, потребан је комад хартије дугачак 1,5 метар. Он сваког дана садржи називе 175 до 200 разних јела.

СКОПЈЕ У ПРОШЛОСТИ

Скопје је прво и име града Скопља. Његови становници Дарданци били су познати по својој музичности, по чувеном дарданском сиру и по томе што су се умивали трипут у животу: кад се роде, жене и умиру. Од честих напада варвара град је видео много штете, али и једну чудновату вазду. Те вечери, 518 године, Скопнију се приближавало неко варварско племе. Гоњено страхом, становништво је напустило куће и ту хладну ноћ прело по околним шумама. А исте ноћи незапамћен земљотрес сразио је град са земљом. Град је био уништен, али су грађани остали живи. Они су на новом месту — на ушћу реке Сераве у Вардар — подигли ново насеље, које је до данас било римско, па византиско и, најзад, словенско.

Због пашине упорности — посечена шума

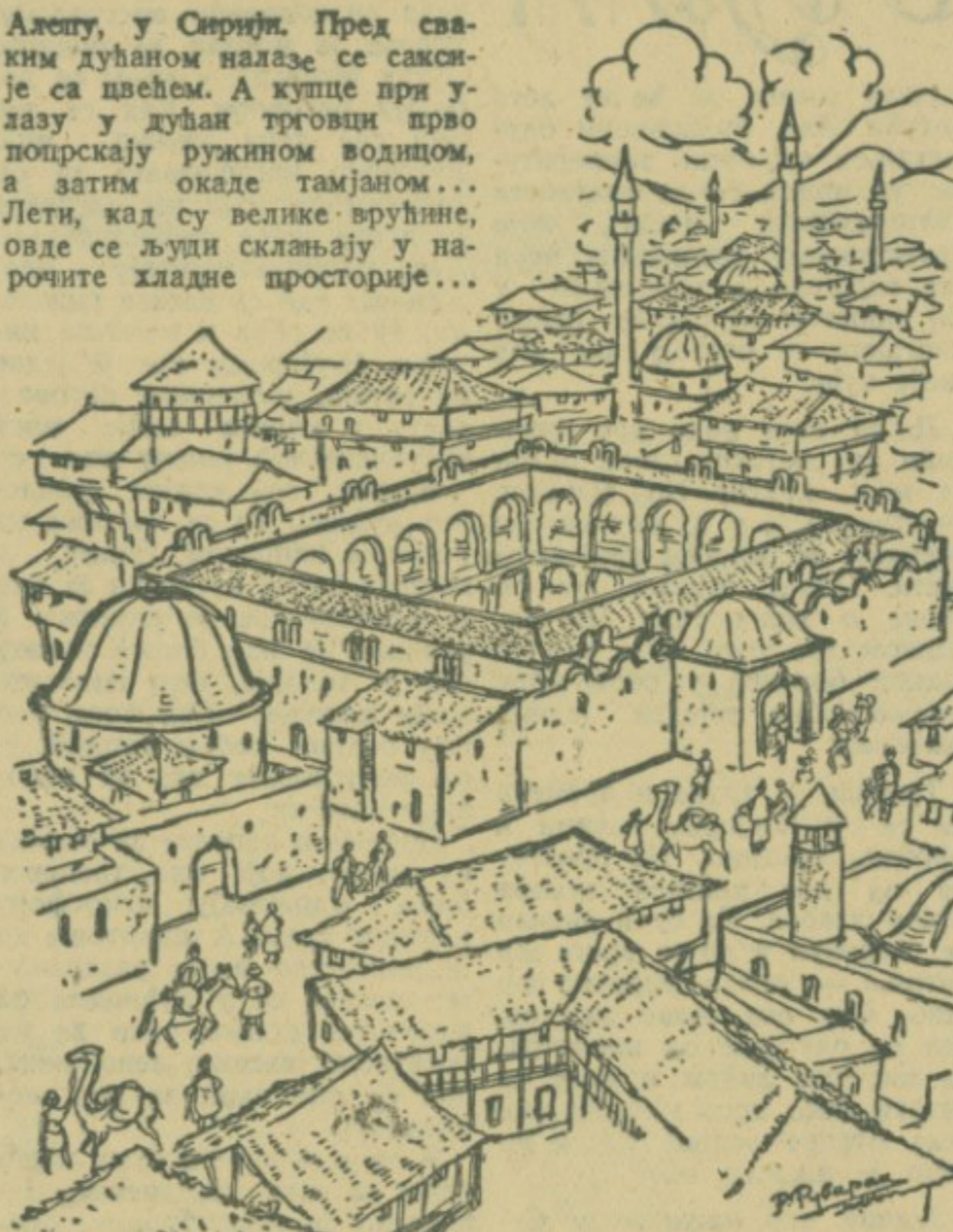
Четрдесет и два пута у историји град је мењао господара. Десетину пута облазили су га језици пожара и исто толико пута исељавано је словенско становништво из њега. Но, био је и остао раскрсница свих најважнијих путева и место с најбољим стратешким положајем на Балкану. То му је доносило славу и богатство, али и ратна пустошења и беду. Ко би набројао белешке стотине путника, хроничара и путописаца које говоре о бурној прошлости овога града! А тек легенде и стара предања. Данас о томе говоре на све стране разбацили споменици, којима су привремени господари овог вековног војничког упоришта хтели да обележе свој боравак у њему.

Један од тих споменика прошлости јесте и Даут-пашино амам-купатило на које се налази чим се пређе Камени мост. Ово дивно здање, с прозорима на кровним куполама, подигнуто је негде у 16 веку, али никад није послужило ономе чему је било намењено. Због неке грешке приликом градње топлотних канала, оно се није могло загрејати. Предање вели да је Даут-паша био упоран. Наредио је да се околне шуме немилосрдно секу и да се дрво без прекида довлачи на ложиште амама. Све је никад узалуд. Пара се није никад дигла, иако је планина Водно крај Скопља остала гола као ћелава глава.

Роб за калак, а робња за пар чизама

Недеља је. Радње су затворене. Дрвени ћепенци скривају од очију пролазника производе заната који у овој чаршији преживљавају своје последње дане: кувењског, чешљарског, металарског, опанчарског, кожухарског... Али, већ сутра моћи ћемо их опет видети. Само нам Безистен, некад у свету чувена чаршија, неће отворити своја гвоздена врата. Па и да их отвори! У њему човек не може да нађе ништа више до позеленеле зидове, тишину, мемлу и калдрму обрасту травом. А некад се овула није могло проћи од трговаца из разних земаља. Познати турски путописац Евлија Челебија, одушевљен Безистеном, писао је:

— Друга овако лепа чаршија може се видети једино у Алепу, у Сирији. Пред сваки дућаном налазе се саксије са цвећем. А купце при улазу у дућан трговци прво поцрпкају ружиним водницом, а затим окаде тамјаном... Лети, кад су велике врућине, овде се људи склањају у нарочите хладне просторије...

Овде се роб-Словен продаје за војнички калак, девојка-робња за пар војничких чизама...

Он нам је дао и опис тадањег Скопља:

— Град има 2.150 дућана и 1.060 амама, међу којима је најлепше „Девојачко купатило“, у коме се купају само девојке — Туркиње. У граду има још и 310 чезама са којих се вода дели бесплатно, севапа ради, а у околини, на Вардару, своје камење окреће хиљаду воденица. Многи су ханови у разним крајевима Скопља, а међу њима и „Бешарски хан“, у коме побијају само нежење...

Челебија је био песник и путописац, али и турски службеник у Скопљу. Зато су његови путописи писани „ружичастим мастилом“. Он је умро и није доживео Карлушов устанак, бунт рудара из оловног рудника Злетово против ненадржљиве турске експлоатације. У свом револуционарном налету ти су устаници ослободили Скопље и готово цео источну Македонију. Код Качаничке Клисуре они су дочекали и поздравили аустријску војску која је гонила Турке чак од зидина Беча. Њен командант носио је златни кнежевски калак — поклон аустријског цара вођи устаника Карлушу, првом рударском краљу Македоније. Но, 26 октобра исте, 1689 године, дим запаљеног Скопља помрачује небо, а аустријски генерал Николомини, попут Нерона, посматра овај призор с брда Водно и уз звуке војне музике лише свом цару Леополду:

— Било ми је жао овог града који је лепши од Прага, а његовим велелепним мермерним грађевинама и позлаћеним

„ЕЛЕКТРИЧНИ НОС“

Систем пени и инструмената под стакленим звоном, изолован од свих нежељених утицаја — то је „електрични нос“. Овај проналазак америчког професора Итна замениће скупо плаћене људе који у фабрикама мириса имају дужност да мирису разне производе и да утврђују разлике.

„Електрични нос“ није први апарат ове врсте. Још пре шест година створен је „одорметар“, справа која је мерила површински напон капљице течности кад на њу падну летећи молекули мириса. Постојао је и такозвани „стинкометар“, који је хемиским путем утврђивао мирисе, нарочито непријатне. Он се употребљавао нарочито у индустрији конзерви. Међутим, „електрични нос“ осетљивији је од свих ових апарата. Он може да региструје мешавину од једног дела камфора и 10.000 делова ваздуха.

Очекује се да ће прецизни апарати за утврђивање мириса проширити људско знање исто онако као што је то у своје време учинио микроскоп. Још није израђена скала за мирисе, на којој би они били обележени бројним вредностима. Постојеће скале су непрецизне и служе се приближним ознакама за мирисе, као: оштар, накисео, освежавајући, горак, сладуњав, итд.

Према најновијем мишљењу, мирис више зависи од величине и облика молекула, него од хемиског састава миришљаве материје. Тиме се може објаснити појава да често материје различитог састава имају исти мирис. Молекули мириса морају да буду испарљиви да би могли да допру до носа. У носу постоје шупљине у које се ти молекули смештају. Ове шупљине су разне величине и облика, тако да су у стању да приме само молекуле одређених димензија. Кад највеће одговарајући молекули, он уђе у носну шупљину, надражи живац и тако се региструје мирис. И наш нос има своју скалу основних мириса.

акоранима могао би да позадњи и Рим. Но, да бих непријатељу ујакн страх и показао силу оружја и војске мога пара, решио сам да Скопље претворим у пепео, а да тме спасем и војску од куге... На знак топовског пушња ватре су букнуле са све четри стране. Дигли су се облаци дима и ватре. Помрачило се хладно октобарско сунце...

„Бели пут“

Но, само два дана после ове бакљаве беса, од куге је умро и сам Николомини, на путу за Приштину. Македонски устаници нису добили очекивану помоћ. На њих је пошла велика турска војска и надвладала их. О једној грани старог платана крај Камениог моста на Вардару висно је вођа устаника Карлуш... И чувени Куршумли-хан је један од споменика бурне прошлости Скопља. Овде је била дуги низ година дубровачка колонија. У 60 соба хана отседали су и трговци других народности. Врло је живот. Но, сјајно доба трговине забележено је за време такозваног „Белог пута“.

Било је то овако: Енглези су спровели континенталну блокаду да би принудили Наполеона Бонапарту на капитулацију. Опустела су европска пристаништа. Француска индустрија остала је без сировина, а војска је била незаситљива. Из ситуације излаз су потражили француски дипломати. Пронашли су га склапајући уговор о пријатељству и трговини са земљама Блиског Истока. Одатле је потекла роба за Француску, а пре свега памук, који је толико био потребан ратној индустрији. Памук су преносили каравани камила и коња. Тај пут пролазио је и кроз нашу земљу и ишао је дужином Струмица — Скопље — Сарајево — Далмација. Зато што су каравани претежно носили памук, пут је назван Бели пут.

Овде, у Куршумли-хану, ноћили су ти каравани. Путовали су само дању, јер су им ноћу претиле пљачкашке банде. Кад би се дворште напунило балама памука, овуда се није могло проћи.

Тако годинама... Но, блокада је престала. По Белом путу почела је да расте трава. У хану на Вардару нестало је животи. Неко је скинуо и олово којим је хан био покривен и по коме је добио име (олово, се на турском зове куршум). У њему ће у каснијим вековима потпуно замрети живот. Напустиће га и последњи крчмар. Његова слава, као и слава Белог пута, остаће само на страницама хроника. А тамо, на крајњем југу Македоније, у Струмици, где је некад почињао Бели пут, до тридесетих година овог века остаће његови сведоци — каравани камила. Но, и ти сведоци нестали су. У лето 1937 године могла се прочитати у новинама једна мала, обична, рекла би се безазлена вест: „Чешки циркус откупио је последње камиле у Струмици којима су киридије преносиле робу много година“.

То је крај вести. И крај приче о Куршумли-хану, о величини и слави једног пута, и о вештини француске дипломатије.

Данас је хладно крај зидина овог хана...

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

Сипина »стратегија«

У свим зоологијама можете наћи да сипа употребљава своје мастило да би створила при облак који треба да заслепи њеног прогонитеља, а њој омогући бекство. Међутим, зоолог Хол, шеф једног истраживачког института за рибарство у Сингапуру, тврди да је сипина стратегија много сложенија и „мудрија“. Проучавајући сипе, Хол је утврдио да се мастило које прогоњена сипа излучи не развије одмах стварајући при облак, већ да прилично дуго остаје као тамна, густа маса. Своје опите са сипама он је изводио у једном великом дрвеном кориту обојеном светлом бојом. Кад би Хол пружио руку да ухвати сипу, она би брзо променила боју и постала тамнија. Непосредно пре но што би је ухватио, сипа би постала црна и — Хол би се нашао празних шака. Уствари, он би досегао за лажном сипом — црним мастилом које је она излучила. Права сипа, сада поново светле боје, побегла је на други крај корита.

После многих сличних опита, Хол је дошао до закључка да се сипина „стратегија“ састоји у томе да, док јој се непријатељ приближава, по-

стане што прља, а да одмах затим излучи из тела црну густу масу величине колика је она сама. Уствари, то мастило треба да буде њен „двојник“, кога ће непријатељ „ухватити“, док ће она, поставши поново светле боје, неопажено умаћи. Ова сипина „стратегија“ више пута је преварила самог Хола, на основу чега он верује да она исто тако vara и сипине природне непријатеље.

Жена-Тарцан на телевизији

Жена-Тарцан, одевена у лепопардову кожу, појављује се од недавно на америчкој телевизији. У филму „Шина, краљица цунгле“, који траје један сат, она, лице у лице с дивљим зверима, изводи подвиге много опасније него што су биле вртоломије „правог“ Тарцана. Ова неустрашива 24-годишња девојка по имену Мак-Кала је ирског и француско-швајцарског порекла.

Шта су танагре?

Танагре су статуе од печене земље. Израђиване су у Танагри (Беотија — Грчка). Одликују се грациозношћу.

ЖИВИ АЛБУМ

У једној недовољно осветљеној згради, усред Њујорка, посетиоцима је застао дах као када у позоришту претстава достигне врхунац лепоте и напетости. Шта су то они гледали кроз огромно стакло, дуго близу осам метара? Животиње са Антарктика!

У једном делу прилично великог базена, пуног морске воде, клатили су се и кочо-

перили пингвину на санти „поларног“ дела. С времена на време, понеки од њих спустило би се у воду и с невероватном љупкошћу изводио разне врагодије. Површина воде била је у висини очију посматрача, тако да су они могли лако да прате све оно што се догађало на „земљи“ као и у води, оно што дотле ниједно људско око није могло да види у природи. Блистава али хладна светлост, као на Антарктику, обасјавала је овај чудесан приказ. Пола тучета пингвина гњурало се и изводило фигуре као да су чланови какве добро увежбане балетске трупе.

Зграда за пингвине у зоолошком врту града Њујорка подигнута је последња у низу педесетак других здања на простору од преко 100 хектара. Чак ни најиздржљивији посетилац није у стању да обиђе цео простор у току једног дана и да види све што се ту налази. Недељом, кад је лепо време, у врт се сјати по

јоршку климу, да ће их лето догући. Али, брижљивим одржавањем одређене температуре, уз помоћ бладе светлости „антарктичког сунца“, које претстављају специјалне неонске сијалице, и уношењем у тај простор одређених птица, пингвини се осећају као код своје куће.

Људи који воде врт научници су светског гласа. Један од њих, доктор Џон Ти-Ван, учествовао је у 23 научне експедиције по многим крајевима света. Поред осталог, он се брине о хипопотаму Питеру, тешком две тоне, који за 49 година боравка у овом врту није ослабио ниједан једини килограм.

Требало је труда и времена да се у Њујорку начини и афричка пустиња. На простору од два хектара тумара чопор лавова. Ту су и антилопе, марабуи и друге врсте животиња — право афричко парство. Све оне живе заједно, али су одвојене од посматрача високим зидом и могу се видети само кроз многобројне уске отворе велике таман колико је људско око.

Једини пар кљунара у Северној Америци налази се у њујоршком зоолошком врту. Као што је познато, кљунар је искључиво аустралијски животиња. То је сисар с пачјим кљуном, који леже јаја, доји младе, а покривен је крзном. Овом брачном пару сваког

дана треба да се сервира по 400 глиста. Да би се обезбедило њихово снабдевање, врт поседује читаву фарму глиста, које се брижљиво гаје.

Због хиљаде питања која деца свакодневно постављају, управа је морала да подигне „Кућу питања“, у којој се добијају одговори. Кад се зна шта све деца занима, није потребно наглашавати да су службеници који им одговарају праве живе енциклопедије. Деца највише маштају у одељењима где се налазе гмизавци; ту се рађа и највише питања. Њујоршки врт је један од ретких зоолошких вртова у свету у којима змије нису склупчане већ гмизу или су усавршене, ван својих стаклених кућица. То се постиже на рочином направом. Наиме, у најудаљенијој прегради за змије температура је најнижа, а уколико се иде ближе излазу све је топлија, што гмизавце мами напоље. Сем тога, тло под ведрим небом топлије је од унутрашњег тла за неколико степени.

Постоје и направе за вештачку маглу, које око тропског биља одржавају атмосферу његовог краја. А животиње које је присуство људи раздражује налазе се у кућицама од нарочитог стакла, тако да их посетиоци сасвим лепо виде, док су они сами за њих невидљиви.

У овом живом албуму животиња са свих континената запослено је многобројно особље, од зоолога и лекара, до чистача и снабдевача храном. Одржавање врта доста стаје, али су неупоредиво веће користи које он доноси. Јер, у њему свакодневно утољују жеђ за знањем хиљаде деце и одраслих.

ВЕРОВАТИ

НЕСИГУРАН ПОЛОЖАЈ

Поглавца афричког племена Бубане мора читавог живота да носи на глави цинлиндар. Свој положај и све привилегије које он доноси поглавица губи ако макар и за тренутак скине овај неудобни шешир.

ПСИ КОЈИ ВОЛЕ КАФУ

„Леди“ и „Брауни“, пси старе учитељице Мивни Лонгли из Индијанополиса, у Америци, научили су поред своје господарнице да сваког дана попију по две шољице црне кафе.

НЕОБИЧНА ВЕЧЕРА

Један сељак из села Виједи, близу Базела, враћајући се једне ноћи кући спазио је у мраку како му се примиче нека животиња. Помисливши да је то теле његовог суседа, с којим је иначе живео у не-

пријатељству, оборио је животињу ударцем секире, онако у мраку је одрао, рашчереочио и месо унео у кућу. Сељакова жена је спремила од меса укусну вечеру. Тек после два дана сазнало се да је сељак у ствари убио и с породицом појео једног пантера који је побегао из зоолошког врта у Базелу. Овај необичан догађај збио се 1934 године.

ОСТРВО КРАТКОГ ВЕКА

У заливу Волвис, на југозападној обали Африке, појави се с времена на време једно мало вулканско острво, које тачно после три месеца поново нестане испод морске површине. Ово острво научници још нису успели да

испитају, јер мали вулкан на њему престане да избацује дим и пепео тек пред само његово нестанјање.

ИЗ СТАРИХ КЊИГА

Шта је вода?

Ко узита ово питање можда ће се насмејати, јер ће помислити да је одговор на то врло лак: „Иди на Дунав, па ћеш видети шта је вода“. Но са таквим одговором не можемо се задовољити, јер је у дубини човекове душе урезана тежња да свакоме појаву на дно завири и не задовољава се ако га само споља познаје.

Још доста поодавна живио у уверењу да је вода хемиски састав од два невидљива тела, која гасовима или парам називамо, од којег једног зовемо кисеоник, а другог водоник. Но изгледа нам да ћемо то морати заборавити, јер се појави неки господин М. Меш (Maiche), који хоће да нас увери да ми и немамо право, и да је вода сасвим нешто друго; он тврди да је експериментисањем дошао до уверења да је вода водоник, којему је додан електрицитет, или кисеоник, којему је електрицитет одузет. По овоме дакле вода, водоник и кисеоник уствари јесу једно исто, но да се само за то међусобно разликују што су у разном степену електричности.

***

И то се зна...

Што је у мору соли, могла би се од ње начинити већа планина него што су Алпи, главна планина у Европи; има у мору соли за 150.000 коцкастих миља.

БЕТОН ЈЕ ПОЛЕТЕО!

Као највећи подухват француске фабрике „Брес“ сматра се успех њених инжењера који су омогућили да полети авион начињен од армираног бетона. Овим чудним авионом управља се телекомандама. Иако је армирани бетон грљуба материја, постигнут је успех и у глачању спољних површина леталице, тако да је отпор

ваздуха сведен на најмању меру. Веома је важно и то што брзина лета нимало не утиче на загревање крила и трупа, јер за бетон не постоји „топловити зад“. Није искључено да ће ове летелице претстављати прототип авиона будућности, јер су знатно јетиније од дрвених, пошто за њихову израду нису потребни стручни мајстори који поједине делове израђују ручним радом.

ЖЕНА КОЈА ЈЕ ЖИВЕЛА И ПРЕ 160 ГОДИНА

У Сједињеним Америчким Државама недавно се догодила једна „хипнотизерска афера“ која је, и поред тога што је обелодањена, њеном творцу донела лепе паре. Извесна Рут Симонс, млада мајка из Колорада, коју је хипнотисао један аматер, изјавила је у сну да је живела и пре 160 година. Док је била у транс, саопштила је са „изванредним“ ирским акцентом и то да је била рођена у Ирској 1798 године. Упркос „веродостојности“ ове изјаве, новинари који су пожурили из Америке у Ирску нису могли да открију никакво место Бриди, којег се она сећала у хипнотичком стању, нити трагове породице њених тобожњих познаника. Тек после тога је установљено да је и њен „изванредан“ акценат само налик на ирски. Па и поред свега тога — или можда баш због тога — књига „Успомене на Бриди Марфи“ доживела је велик успех. За два дана продато је 170.000 примерака.

СТАТИСТИЧКА ПИСАЊА МАШИНА

У доба све веће важности статистичких података, у многим установама и предузећима постоје цртачи који на нарочитим картонима исписују бројеве и цртавају графиконе. Због тога су инжењери у једној немачкој фабрици

дошли на мисао да начине специјалну машину за писање, која, поред уобичајених слова, има још 29 знакова поређаних у горњем реду. Помоћу ове клавијатуре са статистичким знацима, могуће је израдити било који статистички картон без помоћи цртача.

НОВА ДОМАЋА ЖИВОТИЊА

Доскора се сматрало да људи више нису у стању да припитоме ниједну нову животињу. Да је то погрешно, показале можда опити који се сада врше у области Хантингтона, у Вирџинији, с нарочитом врстом циновских волова из Канаде. Ова рогата марава драгоцена је за индустрију зато што има богато вунено руно, богатије од руна ма које овце. Сем тога, и месо јој је врло укусно. Према првим резултатима, изгледа да ће ове животиње заиста повећати број припитомљених врста.

СЛЕЂЕНИ ЦРВИ

Новозеландски професор Одел, са универзитета у Отагу, испитује једну животињску врсту која је, како изгледа, „најсмелија“ од свих у свету. То су ларве једне мало познате муве која још није добила своје име у науци. Ове ларве живе у леденој води која отиче преко ледника Франц Јозефове Земље, као и у черстом глечеру, где се множе. Изгледа да ова врста муве више воли лед од воде, јер кад услед топлења вода нарасте ларва шичезава и јавља се тек пошто превлада лед.

ТЕЛЕВИЗИЈА У БОЈИ

Отклоњена је и последња препрека која је стајала на путу остварења телевизије у боји. У лабораторијама за унапређење телевизије постигнут је први успех: на магнетофонску траку снимљена је емисија у боји. Сматра се да неће проћи много времена па да се телевизија у боји примени и у јавним емисијама.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АУТОМАТСКИ ПОКАЗИВАЧ СТАНИЦА

У Детроиту је уведена једна новина за оне који не познају град. На појединим местима у граду постављене су табле с назначењем целокупног градског саобраћаја. Ако неко не зна где треба да чека аутобус, трелејбус или подземну железницу, треба само да притисне једно дугме и мале сијалице одмах ће му показати места најближе станице.

КАЛИФОРНИСКИ БОР У РУСИЈИ

Руски научници покушавају да климатским условима своје земље прилагоде калифорниски бор, огромно дрво које расте по планинама Калифорније. Још 1860 године пренесени су поједини примерци овог бора као украс за паркове на Кавказу и на јужним обалама Крима. Научници се надају да ће, његовим укрштањем с другим дрвњем, моћи да га оспособе да се одржи и у севернијим пределима.

ЛЕКОВИ ПРОТИВ МОРСКЕ БОЛЕСТИ

Амерички војни лекари, испитујући разне лекове против морске болести, дошли су до занимљивих открића. Постоји неколико врста ових лекова. Док једни имају дубоко дејство и погодни су за путовање морем, дотле су други ефикаснији, али с много краћим дејством, што је нарочито погодно за путовање авионом. Утврђено је и то да страх и неизвесност не играју никакву улогу код морске болести. Наиме, лекови који успешно отклањају страх немају никаквог утицаја на морску болест, нити могу да је спрече.

ВРЕМЕ ОБЕДА У НЕКИМ ЗЕМЉАМА

У већини земаља ручава се у подне, између 12 и 13 часова, а вечерњи обед узима се

око 9 сати увече. Али, и у том погледу има изузетака. У Шпанији ручак обично почиње у два часа по подне, а вечера тек у 10 часова. У Норвешкој се ручава између 4 и 5 сати по подне, и то је једини већи обед у току дана. Радно време у Норвешкој почиње у 9 ујутру и с малим прекидом у подне, траје до 4 сата после подне.

ИЗ ЧЕЖЊЕ ЗА ВИСИНАМА

Прва мађарска жена-пилот враћа се ваздухопловству. То је 70-годишња Ли Куденхоф-Калерги. Пилотску диплому заслужила је 1910 године, у прављајући авионом чија брзина није била већа од 65 километара на час.

ДРВО БИЛИНГА

Дрво билинга расте у тропским шумама. Чврсто је, живо и дуготрајно, па се због тога употребљава у столарству, токарству и томе слично.

АЛУМИНИЈУМ ПРОДУЖУЈЕ ВЕК МОТОРА

Четири америчка инжењера опитима су утврдили да алуминијум може знатно да продужи, па чак и да удвостручи, време трајања мотора. Ако се челични делови мотора обложе алуминијумом, они трају готово двапут дуже од необложених. Облагање се састоји у прекривању челика алуминијумом и потом грејањем у пећима, тако да се алуминијум споји са челиком. Ово се показало нарочито практично за оне делове машина који су изложени високом температурама, као што су печурке вентила код мотора или лопатнице парних турбина.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ РЕКА УКАЈАЛИ?

Река Укајали налази се у Јужној Америци. То је десна притока Амазона. Дуга је 1600 километара, а пловна у дужини од 1200 километара.

КОКОШКА ИЛИ ПЕТАО — ПО ЖЕЉИ

Вилијам Селцер, природњак-аматер из Њу Џерсија, тврди да је открио начин којим се из једног насада јаја могу добити само кокошке, само петлови или одређени број једних и других. То се постиже помоћу хормона — естрогена или андрогена. Наиме, ако се јаја да се из читавог насада добију пилући који ће се развити у петлове, потребно је да се јаја пре него у току дељења делимично потопе у андроген и оставе у њему свега пет секунди. Обратно, ако је жеља одгајивача да добије само кокошке, онда се јаја за насад потапају у естроген. Ови хормони продиру кроз поре на љусци јајета и за читаво време развјетка пилета делују на ембрион. У контролним опитима, Селцер је постигао готово стопроцентан успех.

ЈЕДРА ОД НАЈЛОНА

На америчким плажама појавиле су се једрилице с једрима од пластичне материје. Мада су тања од једне десетине милиметра, ова једра веома су издржљива. Она су усто провидна, тако да се кроз њих може лепо видети.

О ДАЛЕКОВИДОСТИ

Слабење вида код старијих особа, познато под именом далековидост, према испитивањима неких америчких лекара почиње око 45 и достиже врхунац око 52 године. Они мисле да то слабење вида престаје најдаље у шездесетој години.

МОТОРНИ ЧАМЦИ НА МЛАЗНИ ПОГОН

У Америци се отскора израђују моторни чамци на млазном погону. Њихови изванредно мали мотори уствари су водене турбине у које вода улази малом, а излази великом брзином и на тај начин потискује чамца. Ту нема ковитлања воде пропелером, а потисна снага је знатно јача него код обичних моторних чамца.

... су, француски петпарац, добио име од речи „солидус“ (чврст), којом су Римљани називали један свој сребрни новац. Уопште, имена новца долазе од речи које означавају неке његове особине (чврст, дебео, звечан), ватим тежину, вредност, облик или порекло.

... римски император Нерон први је, у I веку наше ере, послао

... у току једне године коњ поједе хране чија укупна тежина износи свега 8 до 9 пута више од

његове тежине. За исто време човек поједе 16 пута више хране но што је сам тежак.

... Сакута, индиски лекар који је живео пре 2.500 година, вадио је врхове металних стрела из очију рањеника помоћу магнета.

... некада је дуван сматран као лек против свих болести. Тако је у извесним енглеским школама, на пример у Хароу, дужност ђака била да попуше с времена на време по једну цигарету да би дезинфицирали уста.

... јужноафричка крилата буба-носорог толико је велика и ја-

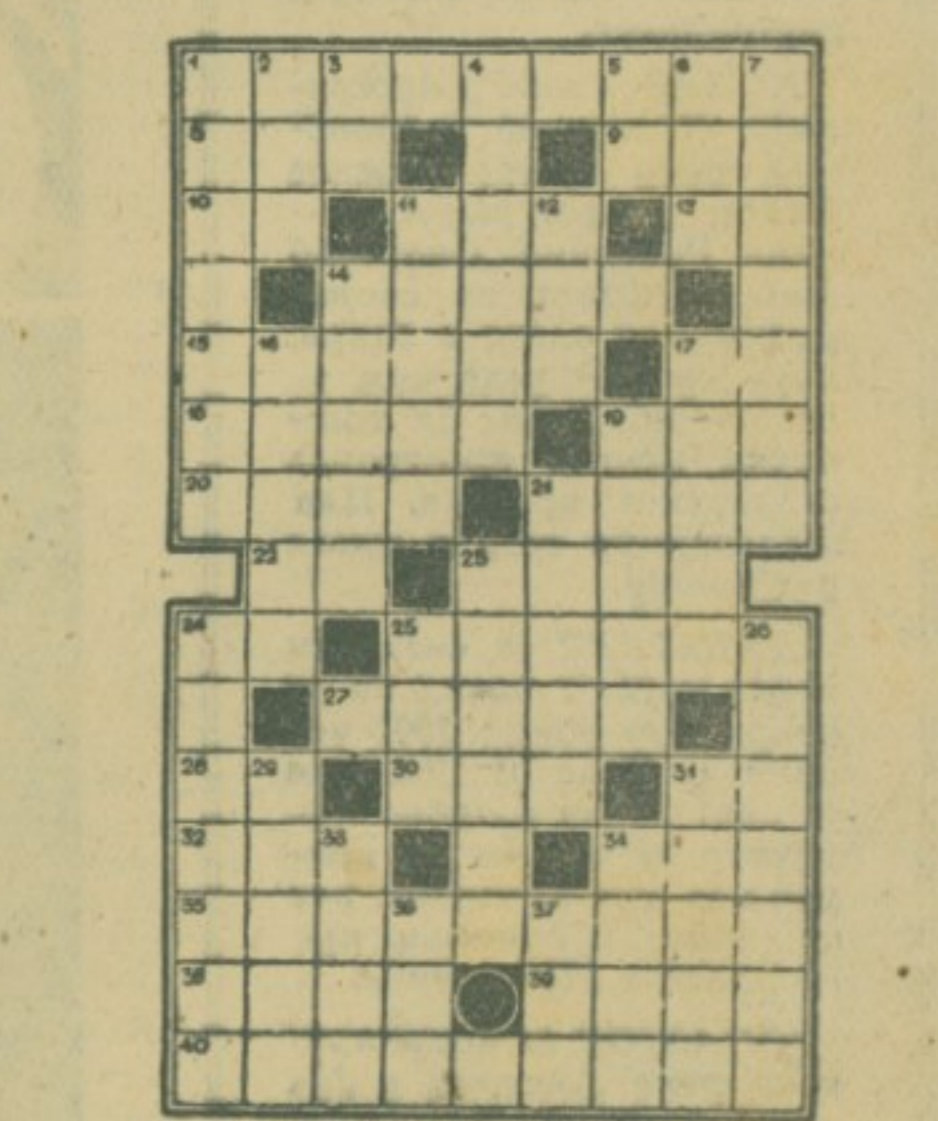

ка да у лету може у парампарчад да направљена реч никотин.

Водоравно: 1) покрајина у Шпанији; 8) лична раменица; 9) водена животиња; 10) нота солима; 11) похвална песма; 13) предлог; 14) област у Грчкој; 15) стари назив за Пелопонез; 17) старо египатско божаство; 18) изабано друштво; 19) главна личност једног романа Шарлота Бронте; 20) област у Хрватској; 21) после (латин.); 22) богиња правде у египатској митологији; 23) прибор за вал; 24) иницијали хрватског песника (1818—1872); 25) алгебарски израз; 27) град у Грчкој; 28) лео копна истурен у море; 30) богиња срце код старих Римљана; 31) два слова; 32) део женске одеће; 34) стара мера за тежину (множ.); 35) једесет краљ (107—106 пре наше ере); 38) старо женско име; 39) преврнути; 40) краљ Месеније који се убио на гробу своје ћерке.

Усправно: 1) римски пиоци из I века („О земљорадњи“); 2) женско име; 3) предлог; 4) држава у Азији; 5) хемиски знак за иридијум; 6) италијански боре почетка и свршетка; 7) син Тезеја и Фенде; 11) насилно одведена; 12) лука у Израелу; 14) град у Перуу; 16) планина у Грчкој; 17) остало; 19) име филмске глумице Крафорд; 21) издизање површине мора; 23) висораван у Јерменији; 24) лука у Финској; 25) престој број; 26) полицијски чиновник у турској царевини; 29) насилје; 31) једрањавица са два јарбола; 33) енглески атлетичар; 34) један инсект; 36) припадник германског народа; 37) коло.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) бе; 2) бара; 5) банане; 7) кикрици; 8) Ава; 10) Дил; 11) на; 12) К(остин) Ј(аза); 14) лиз; 15) Килвја; 18) Дима; 19) камини; 21) те; 22) ат; 27) ла; 28) Уфа; 29) сир; 28) Пинагора; 31) довоји; 32) Мара; 33) Ра.

Усправно: 1) бани; 2) евар; 3) бака; 4) анилт; 5) Билак; 6) екипа; 7) Кан; 8) или; 12) клима; 13) лизотт; 16) Ила; 17) Јан; 18) кефир; 20) Илири; 21) тук; 28) ара; 29) атом; 27) сова; 28) Авад; 30) годв.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Укрштена загонетка

Сваки од ових бројева замислите словима од по два слова (само број 8 слога од три слова), али тако да већина слога добијете ове речи:

1	2
3	4
5	6
7	8

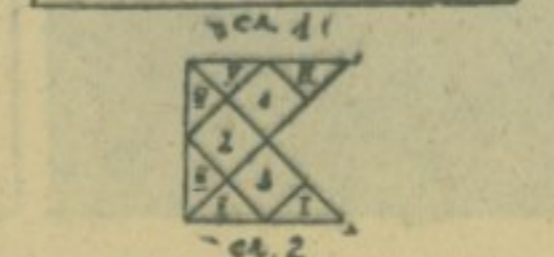
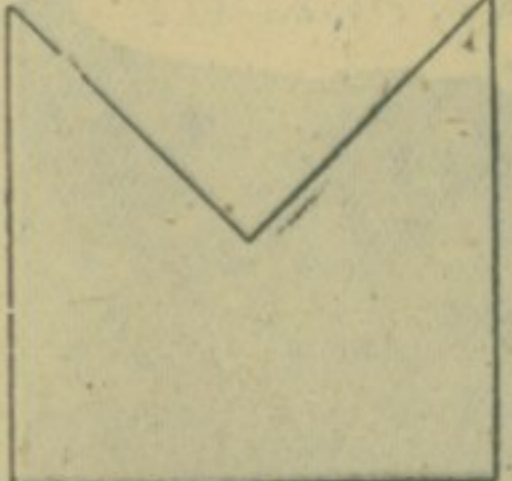

Три њачића, од слова својих имена, саставили су реченицу: Сва три наша имена. Сад ви покушајте да из тих речи, од тих истих слова, саставите њихова три имена. Помучите се мало, па ћете сигурно пронаћи која су. А да би вам било лакше, казали смо вам да је прво име — Мартин.

Ако и поред тога нисте успели да пронађете остала два имена, ево вам решења. То су: Неша и Сава.

Деоба

Покушајте да поделите ову фигуру тако да се из добијених делова може саставити

шест квадрата! За сваки случај дајемо и решење на слици 2.

ЗБИР 40

Упишите бројеве 11, 11, 11, 14, 14, 14, 15, 15, али тако да у сваком реду, водоравно и усправно, буде збир 40.

СЛ 1

11	14	15
14	15	11
15	11	14

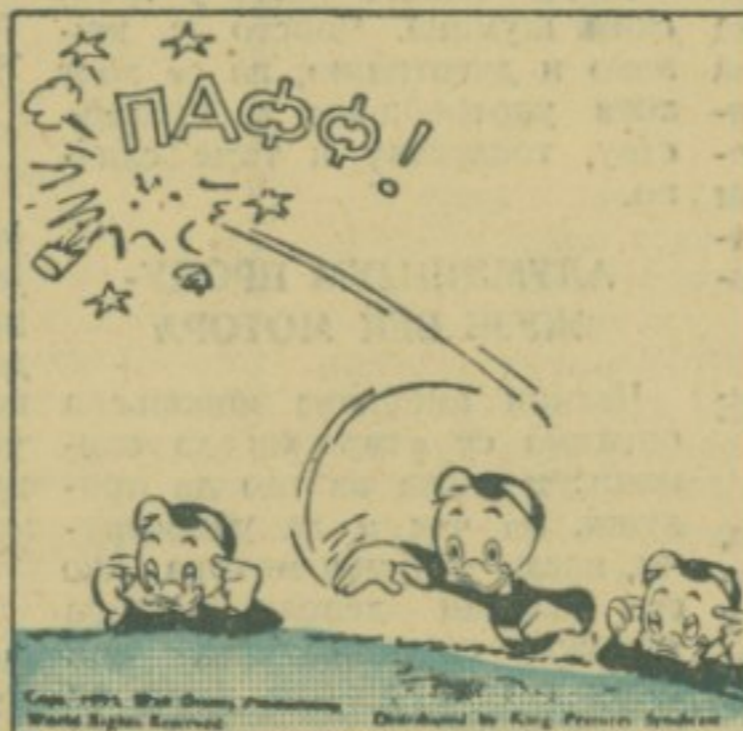
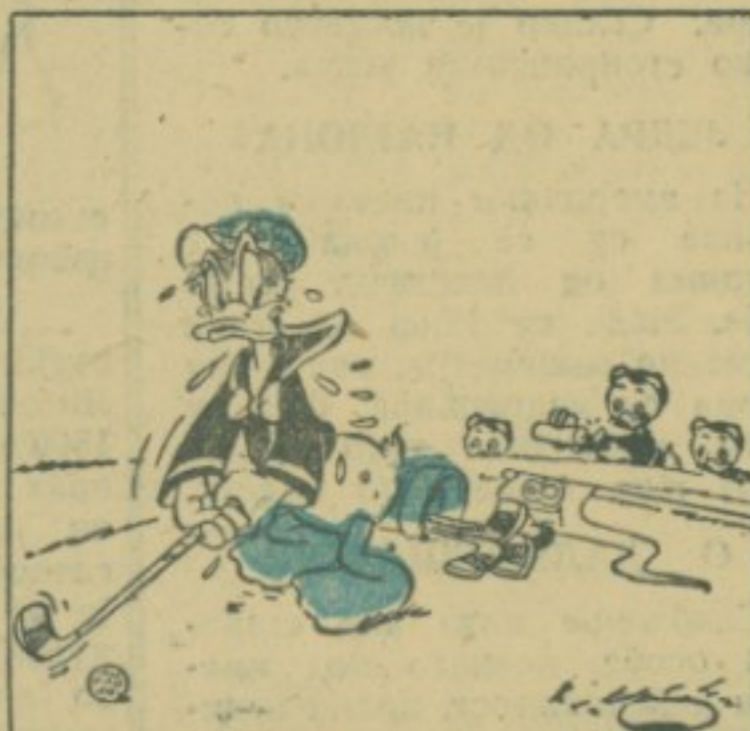
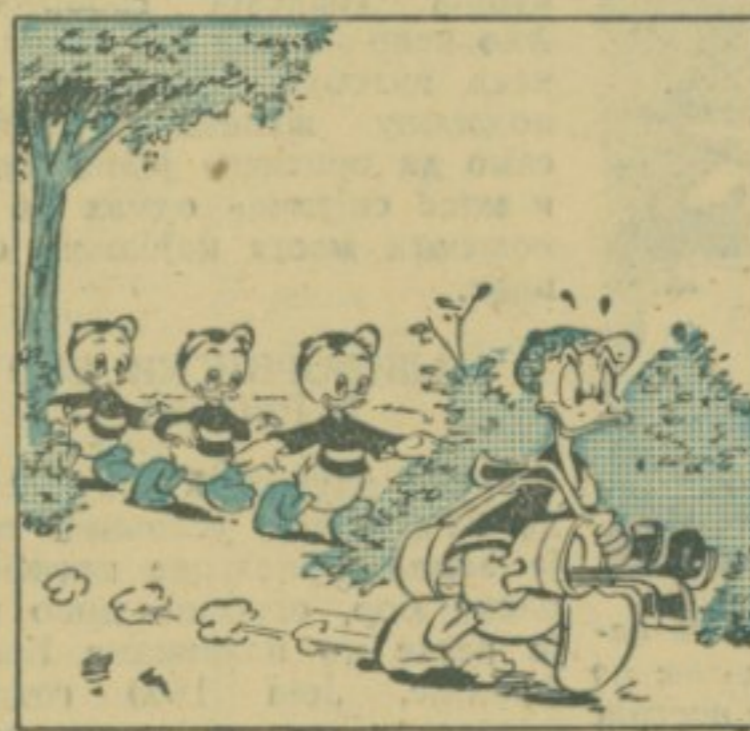
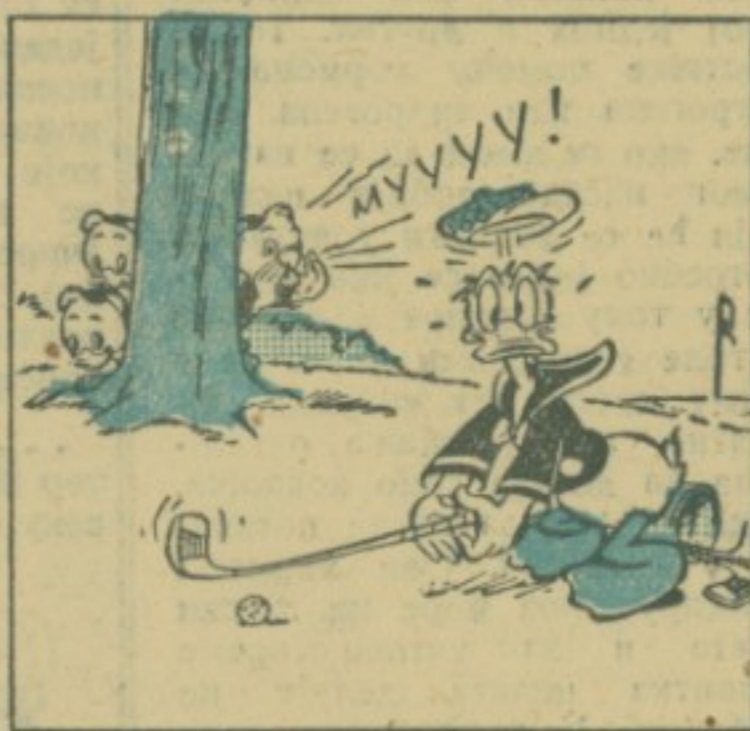
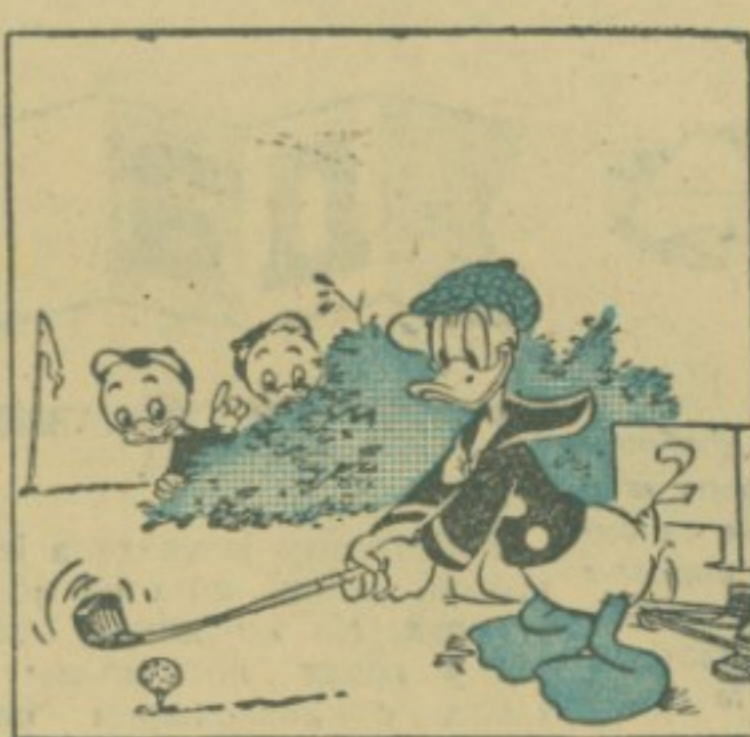
СЛ 2

Они који не могу сами то да реше, нека погледају слику 2.

Загонетка

Два су слова, име чине животиње штегољине. Први слог је слово јасно, сугласно и самогласно. Други слог је тризвучан, штегољинског нећ често рећи. На слог први У прилепи, Тум у подне децу врећи.

(Зв.СД — Зв. — Зв.СД)

НЕМА ВИШЕ НАЈСТАРИЈЕГ

— Ко је најстарији становник у вашем граду? — пита један новинар Шилу. — Знате, атео бих да напишем чланак о њему. — Жалим, али немамо га више. Баи је прекрјуче умро.

УМЕСНО ПИТАЊЕ

Пера Ждера на вашару звали своју робу: — Ово је најјаче и најиздржљивије налив-перо на свету. Можете да га загнуристе у воду, можете да газите по њему, можете да га баците на земљу, можете да га ударате чекињем...

Глас из публике: А може ли њиме и да се пише?

БАР ТО

Шилу се упознао с једном девојком и атео би да је води у позориште. Али, чекало га је непријатно изненађење.

— Жао ми је, али имамо само карте за стајање на грекој галерији, — рекао му је чиновник за шалтером.

— Добро, — пристаде Шилу, — али нека места буду једно до другог.

Који је одговор шпанан

НИША је:

река
игра
удубљење у зиду
врста хаљине

КОВАР је:

морски рак
тропско дрво
град у Португалији
староседелачко племе у Азији

ДАНЕГЕЛД је:

град у Данској
планина у Немачкој
лука у Холандији
врста пореза

ТОПАЖОС је:

минерал
игра
река
лука

ОДГОВОР:

НИША је француска реч и означава четвртасто или полукружно удубљење у зиду, које обично служи да се у њега стави кип, поспрје или ваза или да оживи фасаду и унутрашњост.

КОВАР је град у Аустралији. Налази се у западном делу Новог Јужног Велса, у пространој равници Риверини. Овај град био је познат по својим рудницама злата и бакра, који су сад углавном истрошени. Данас је трговачки центар пространог сточарског предела. Има железничку везу с луком у Сиднеју.

ДАНЕГЕЛД је енглески порез који је почео да се убира као данак 1001 године у Данској. Доцније је овај порез изгубио карактер данка, па се прикупљао као пригодни разни порез. Последњи пут се помиње 1163 године.

ТОПАЖОС је десна прибока реке Амазоне, у Јужној Америци. Она је дуга 2.000 километара, а пловна је у дужини од 330 километара.

WALT DISNEY'S СЕДАМ ПАТУЉАКА и ГУСАР

ИМАМ УТИСАК ДА ЛЕТИМО... А НЕ ЛЕТИМ! ШТА ЈЕ ТО!

НИШТА ЧУДНО, ЈАДНИ МОЈ УМО! ПЛОВИМО КРОЗ ВАЗДУХ!

ШТА СИ ТО УРАДИО, БРАТЕ? ПОГЛЕДАЈ, БРОД, ЊЕ СЕ НАСУКАТИ НА ОНО ОСТРВЦЕ! САД МУ ВИШЕ НЕ МОЖЕМО ПОМОКИ!

ШТА ЋЕ РЕКИ НЕПТУН? ОХ, КАКО СЕ БОЈИМ!

ГДЕ СМО? ДА ЛИ ВИДИШ НЕШТО?

НИШТА! МРАЧНО ЈЕ КАО У РОГУ!... МОРАМО САСЕКАТИ ДА СВАНЕ!

У ЗОРУ...

ПРОСТО ДА НЕ ВЕРУЈЕМ ОЧИМА! БАЧЕНИ СМО НА ОСТРВО С БЛАГОМ!

НАСТАВИЋЕ СЕ